

Latvijas Republikas Senāts

LĒMUMS

Rīgā 2025. gada 11. decembrī

Senātsšādā sastāvā: senatore referente Aija Branta, senatori Irīna Jansone un Māris Leja

rakstveida procesā izskatīja krimināllietu sakarā ar apsūdzēto /Persona A/ un /Persona B/ kasācijas sūdzībām par Rīgas apgabaltiesas 2024. gada 7. maija lēmumu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Rīgas pilsētas tiesas 2023. gada 14. februāra spriedumu

[1.1] /Persona A/, personas kods/personas kods/,

atzīts par vainīgu Krimināllikuma 320. panta pirmajā daļā (likuma redakcijā līdz 2009. gada 13. oktobrim) paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā un, piemērojot Krimināllikuma 49.¹ panta pirmās daļas 2. punktu, sodīts ar naudas sodu četru Latvijas Republikā noteikto minimālo mēnešalgu apmērā jeb 2 480 *euro*.

[1.2] /Persona B/, personas kods /personas kods/,

atzīts par vainīgu Krimināllikuma 20. panta ceturtajā daļā un 320. panta pirmajā daļā (likuma redakcijā līdz 2009. gada 13. oktobrim) paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā un, piemērojot Krimināllikuma 49.¹ panta pirmās daļas 2. punktu, sodīts ar naudas sodu triju Latvijas Republikā noteikto minimālo mēnešalgu apmērā jeb 1 860 *euro*.

[2] Ar Rīgas pilsētas tiesas 2023. gada 14. februāra spriedumu:

[2.1] /Persona A/ atzīts par vainīgu un sodīts pēc Krimināllikuma 320. panta pirmās daļas par to, ka viņš, būdams valsts amatpersona, pieņēma materiālu vērtību (kukuli) par likumīgas darbības neizdarišanu kukuļdevēja interesēs;

[2.2] /Persona B/ atzīts par vainīgu un sodīts pēc Krimināllikuma 20. panta ceturtais daļas un 320. panta pirmās daļas par to, ka viņš, būdams valsts amatpersona, atbalstīja materiālu vērtību (kukuļa) pieņemšanu par likumīgas darbības neizdarišanu kukuļdevēja interesēs.

[3] Ar Rīgas apgabaltiesas 2024. gada 7. maija lēmumu, iztiesājot krimināllietu sakarā ar apsūdzēto /Persona A/ un /Persona B/ aizstāves zvērinātas advokātes Ritas Oļhovas apelācijas sūdzību, Rīgas pilsētas tiesas 2023. gada 14. februāra spriedums atstāts negrozīts.

[4] Par Rīgas apgabaltiesas 2024. gada 7. maija lēmumu apsūdzētie /Persona A/ un /Persona B/ iesnieguši kasācijas sūdzības, kurās lūdz atcelt apelācijas instances tiesas nolēmumu pilnībā sakarā ar tiesas pieļautajiem materiālo un procesuālo normu pārkāpumiem un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

[4.1] Apsūdzētā /Persona A/ kasācijas sūdzība pamatota ar turpmāk norādītajiem argumentiem.

Apelācijas instances tiesas nolēmums neatbilst Kriminālprocesa likuma 511. un 512. panta noteikumiem, jo nolēmuma aprakstošajā daļā konstatētais neatbilst tā motīvu daļā izklāstītajam, proti, tiesa nolēmuma aprakstošajā

daļā nav norādījusi par pierādītiem atzītos noziedzīgā nodarījuma faktiskos apstākļus, savukārt motīvu daļā nav norādījusi pierādījumus, kas tos apstiprina.

[4.2] Atzīstot apsūdzēto /Persona A/ par vainīgu Krimināllikuma 320. panta pirmajā daļā paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā, tiesa nav noskaidrojusi noziedzīgā nodarījuma motīvu, kam ir nozīme, nosakot sodu.

Tiesa nepamatoti konstatējusi inkriminētā noziedzīgā nodarījuma subjektīvo pusi, kļūdaini pieņemot, ka apsūdzētais nebija plānojis turpināt izmeklēt nodarījumu, par kuru viņa seifā tika atrasts paskaidrojums, un pretēji Kriminālprocesa likumā noteiktajam augstāku ticamības pakāpi noteikusi liecinieces /Persona C/ liecībām.

[4.3] Apsūdzētā /Persona B/ kasācijas sūdzība faktiski pamatota ar tiem pašiem argumentiem, kas norādīti apsūdzētā /Persona A/ kasācijas sūdzībā.

Kasācijas sūdzības iesniedzējs arī norādījis, ka tiesa nepamatoti konstatējusi noziedzīgā nodarījuma subjektīvo pusi, kaut arī nav noskaidrojusi noziedzīgā nodarījuma motīvu.

Motīvu daļa

[5] Visupirms kasācijas instances tiesai jāsniedz atbilde, vai apelācijas instances tiesas nolēmums atbilst Kriminālprocesa likumā apelācijas instances tiesas nolēmuma saturam izvirzītajām prasībām.

Apelācijas instances tiesas nolēmuma saturs noteikts Kriminālprocesa likuma 564. pantā. Šā panta trešā daļa noteic, ka apelācijas instances tiesas nolēmuma aprakstošajā daļā norādāma pārsūdzētā vai noprotētā sprieduma būtība, apelācijas sūdzībā vai protestā izteiktie lūgumi.

Senāts konstatē, ka apelācijas instances tiesas nolēmums atbilst minētajām prasībām, proti, nolēmuma aprakstošajā daļā tiesa izklāstījusi pārsūdzētā pirmās instances tiesas sprieduma būtību.

Tiesa konstatējusi, ka saskaņā ar pirmās instances tiesas spriedumu 2009. gada 9. jūnijā un 13. jūlijā /Persona A/, būdams Valsts policijas /Nosaukums/ iecirkņa Kriminālpolicijas nodaļas inspektors, tiekoties iecirkņa telpās /Adrese A/ ar /Persona C/, apsūdzētais, ka par kukuli 500*lati* matstās bez virzības viņas 2009. gada 19. maija vaļsirdīgo atziņanos par zādzības nelielā apmērā izdarīšanu 2009. gada 9. februārī. Turpmāk, sazinoties pa telefonu, /Persona A/ un /Persona C/, kura darbojās operatīvā eksperimenta ietvaros, vienojās, ka kukulis – 500*lati* – tiks nodots 2009. gada 5. augustā. Lai nodrošinātu apstākļus netraucētai kukuļa saņemšanai, /Persona A/ ar kolēģa – minētā policijas iecirkņa Kriminālpolicijas nodaļas galvenā inspektora /Persona B/ – atbalstu 2009. gada 5. augustā inscenēja nelegālo cigarešu aprites apkarošanas reidu, izmantojot dienesta automašīnu, apbraukāja tirdzniecības vietas /Adrese B/. Fiktīvā reida laikā /Persona C/ pēc /Persona A/ norādījuma atstāja 500*latus* dienesta automašīnas aizmugurējo durvju nodalījumā. /Persona A/ atstāto naudu sadalīja, paturot sev 250*latus*, bet 250 *latus* nodeva /Persona B/.

Tiesa nolēmuma aprakstošajā daļā norādījusi arī apsūdzēto aizstāves apelācijas sūdzībā izteiktos lūgumus, proti, atcelt pirmās instances tiesas spriedumu daļā par /Persona A/ atziņanos par vainīgu Krimināllikuma 320. panta pirmajā daļā paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā un pārkvalificēt viņa darbības, savukārt /Persona B/ attaisnot viņam inkriminētajā noziedzīgajā nodarījumā pēc Krimināllikuma 20. panta ceturtās daļas un 320. panta pirmās daļas.

Tādējādi tiesas nolēmums atbilst Kriminālprocesa likuma 564. panta trešajā daļā izvirzītajām prasībām par apelācijas instances tiesas nolēmuma saturu.

[6] Ievērojot apsūdzēto /Persona A/ un /Persona B/ kasācijas sūdzībās izvirzītos argumentus, kasācijas instances tiesai ir jāsniedz atbilde, vai apelācijas instances tiesa: 1) pamatoti apsūdzēto darbībās konstatējusi viņiem inkriminēto noziedzīgo nodarījumu subjektīvo pusi; 2) savus atzinumus ir pamatojusi ar Kriminālprocesa likumā noteiktajā kārtībā izvērtētiem pierādījumiem.

[6.1] Kriminālprocesa likuma 564. panta ceturtā daļa noteic, ka nolēmuma motīvu daļā norādāms apelācijas instances tiesas atzinums par apelācijas sūdzības vai protesta pamatotību, apstākļi, ko noskaidrojusi apelācijas instances tiesa, pierādījumi, kas apstiprina apelācijas instances tiesas atzinumu, motīvi, kāpēc apelācijas instances tiesa noraida kādus pierādījumus, un likumi, pēc kuriem tā vadās.

Noziedzīga nodarījuma subjektīvās puses pazīme kā viens no noziedzīgā nodarījuma sastāva elementiem ir vainīgās personas (nodarījuma subjekta) psihiskā darbība, kas tieši saistīta ar izdarīto (nodarījuma objektu un objektīvo pusi) un apvieno vienotā veselumā personas psihiskās darbības intelektuālos un gribas procesus. Noziedzīga nodarījuma subjektīvā puse atspoguļo saistību starp personas apziņu un gribu un viņas izdarīto noziedzīgo nodarījumu.

Atbilstoši likumdošanai krimināltiesību teorija izdala šādas noziedzīgā nodarījuma subjektīvās puses pazīmes: vainu nodoma vai neuzmanības formā, motīvu un mērķi jeb nolūku (*Krastiņš U., Liholaja V., Niedre A. Krimināltiesības. Vispārīgā daļa. Trešais papildinātais izdevums. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2008, 151.-152. lpp.*).

Motīvs ir papildpazīme, kas ietekmē nodoma rašanos, tā virzību un realizāciju un atklāj personas psihiskās darbības virzošos dzinulus un gribēto noziedzīgo rezultātu.

Motīvs ir cilvēka iekšējais pamudinājums, dziņa, tieksme, kas virza vainīgā gribu uz noziedzīga nodarījuma izdarīšanu (*Krastiņš U. Nolūka (mērķa) saistība ar vainu krimināltiesībās. Centrālās un Austrumeiropas juridiskās tradīcijas un juridiskās identitātes jautājumi. Latvijas Universitātes 76. starptautiskās zinātniskās konferences rakstu krājums. Rīga, LU Akadēmiskais apgāds, 2018., 244. lpp.*).

Noziedzīga nodarījuma sastāva subjektīvās puses pazīmei – motīvam – var būt divējāda nozīme: 1) motīvs ir noziedzīga nodarījuma sastāva obligāta pazīme un ietekmē nodarījuma kvalifikāciju; 2) motīvs neietekmē noziedzīgā nodarījuma kvalifikāciju, ja tas Krimināllikuma Sevišķās daļas panta dispozīcijā nav iekļauts nodarījuma sastāva obligāto pazīmju skaitā.

Senāts iepriekš norādījis, ka noziedzīgā nodarījuma motīvi var būt visdažādākie, un nodarījumu kvalifikāciju tie ietekmē tikai gadījumos, kad ietverti kāda noziedzīga nodarījuma sastāvā (*Senāta 2019. gada 28. maija lēmums lietā Nr. SKK-232/2019, [ECLI:LV:AT:2019:0528.11280013917.5.L](#), 6.2. punkts*).

Krimināllikuma 320. panta pirmajā daļā (likuma redakcijā līdz 2009. gada 13. oktobrim) paredzēta atbildība par kukuļa pieņemšanu, tas ir, par materiālu vērtību, mantiska vai citāda rakstura labumu, to piedāvājuma apzināti prettiesisku pieņemšanu, ko izdarījusi valsts amatpersona pati vai ar starpnieku, par kādas darbības izdarīšanu vai neizdarīšanu kukuļdevēja vai kukuļa piedāvātāja, vai citas personas interesēs, izmantojot savu dienesta stāvokli un ir pabeigts ar brīdi, kad valsts amatpersona, izmantojot savu dienesta stāvokli, pieņēmusi kaut vai daļu no kukuļa.

Minētais noziedzīgais nodarījums ir ar formālu sastāvu, kas nozīmē, ka tas ir pabeigts ar brīdi, kad valsts amatpersona, izmantojot savu dienesta stāvokli, pieņēmusi vismaz daļu no kukuļa.

Tādējādi no subjektīvās puses kukuļņemšana ir tīšs nodarījums, ko raksturo tiešs nodoms, jo valsts amatpersona apzinās kukuļņemšanas kaitīgumu un to apzināti veic (*Krastiņš U., Liholaja V., Hamkova D. Krimināllikuma komentāri. Trešā daļa (XVIII-XXV nodaļa). Trešais papildinātais izdevums. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2023, 637. lpp.*).

Senāts pievienojas doktrīnā paustajām atziņām, ka Krimināllikuma 320. pantā paredzēto noziedzīgo nodarījumu (kukuļņemšana) raksturo tiešs nodoms, savukārt motīvs nav šī noziedzīgā nodarījuma sastāva pazīme.

Tā kā motīvs minētā panta dispozīcijā nav iekļauts nodarījuma sastāva obligāto pazīmju skaitā, tas neietekmē noziedzīgā nodarījuma kvalifikāciju, proti, to pierādīšana nav nepieciešama, lai konstatētu noziedzīgā nodarījuma sastāvu. Turklāt attiecībā uz kukuļņemšanas motīviem nav svarīgi, vai valsts amatpersona kukuli pieņem ar motīvu – mantkāriba, atriebība, iedzīvošanās vai arī kādu citu motīvu dēļ –, bet jākonstatē vainīgās personas tiešs nodoms viņai inkriminētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanā.

Ja motīvs nav noziedzīga nodarījuma sastāva obligāta pazīme, tad tas var būt soda ietekmējošs apstāklis, tomēr tikai tādā gadījumā, ja noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas motīvs lietā ir noskaidrots. Savukārt, ja tas nav noskaidrots, tiesai sods jānosaka, ņemot vērā citus lietā konstatētos apstākļus.

[6.2] Senāts jau iepriekš ir izteicis atziņu, ka apsūdzētās personas nodoma patieso saturu atklāj arī viņa faktiskās darbības (*Senāta 2006. gada 28. decembra lēmums lietā Nr. SKK-770/2006, 1130025500; 2023. gada 27. aprīļa lēmuma lietā Nr. SKK-139/2023, ECLI:LV:AT:2023:0427.11221103319.16.L, 6.3. punkts; 2024. gada 9. aprīļa lēmuma lietā Nr. SKK-22/2024, ECLI:LV:AT:2024:0409.15840015519.5.L, 5.2.3. punkts*).

Apelācijas instances tiesa atzinusi, ka pirmās instances tiesa apsūdzētā /Persona A/ vainīgumu Krimināllikuma 320. panta pirmajā daļā paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā un apsūdzētā /Persona B/ vainīgumu Krimināllikuma 20. panta ceturtajā daļā un 320. panta pirmajā daļā paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā ir pierādījusi ārpus saprātīgām šaubām ar ticamiem, pieļaujamiem un pietiekamiem pierādījumiem.

Pamatojoties uz Kriminālprocesa likuma 564. panta sesto daļu, tiesa atzinusi par iespējamu neatkārtot pirmās instances tiesas spriedumā minētos pierādījumus un atzinumus. Vienlaikus tiesa, pamatojoties uz lietā esošajiem pierādījumiem, ir sniegusi atbildes uz apsūdzēto aizstāves apelācijas sūdzībā izvirzītajiem argumentiem.

Tiesa izvērtējusi liecinieces /Persona C/ liecības par to, ka 2009. gadā tika aizturēta par zādzības izdarīšanu, policijas iecirknī /Persona B/ līcis viņai uzrakstīt vaļširdīgo atzīšanos un paskaidrojis, ka kriminālprocess netiks uzsākts, ja cietušajam tiks atlīdzināts zādzības rezultātā nodarītais zaudējums. Turpmāk, sazinoties gan pa telefonu, gan klātienē, /Persona A/ viņai pieprasījis 500*latus*, solot izbeigt uzsākto kriminālprocesu. Kukuļa nodošana tika plānota 2009. gada 5. augustā, par ko /Persona C/ paziņojusi Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojam (turpmāk – KNAB), saņēmusi iezīmētas banknotes, ko vēlāk apsūdzēto organizētā fiktīvā reida laikā pēc /Persona A/ norādījuma ielikusi /Persona B/ vadītās dienesta automašīnas aizmugurējo durvju nodalījumā.

Tiesa izvērtējusi liecinieces /Persona C/ kriminālprocesa laikā sniegtās liecības un atzinusi, ka tajās nav pretrunu par noziedzīgā nodarījuma būtiskākajiem apstākļiem. Savukārt atsevišķās pretrunas par mazāk būtiskiem apstākļiem liecībās tiesa skaidrojusi ar laiku, kas pagājis no notikumiem.

Pretēji apsūdzētā /Persona A/ norādītajam, tiesa nav noteikusi augstāku ticamības pakāpi liecinieces liecībām, bet izvērtējusi tās kopumā un savstarpējā sakarībā ar citiem lietā esošajiem pierādījumiem: 1) apsūdzētā /Persona A/ liecībām par to, ka pēc reida beigām, konstatējis, ka automašīnas aizmugurējo durvju nodalījumā /Persona C/ atstājusi 500*latus*, no kuriem 250 *latus* paturējis sev, bet 250 *latus* devis /Persona B/, kurš naudu nav paņēmis, tādēļ to atstājis uz paklājiņa automašīnas aizmugurē, savukārt paturētos 250*latus* pēc aizturēšanas noslēpis KNAB automašīnas aizmugures sēdekļi; 2) apsūdzētā /Persona B/ liecībām par to, ka 2009. gada 5. augustā /Persona C/, kuru pazina kā likumpārkāpēju, reida laikā atstājusi automašīnā 500 *latus*, no kuriem /Persona A/ viņam iedevis 250*latus*, kurus viņš apskatījis, bet attiecies pieņemt un atdevis atpakaļ /Persona A/; 3) liecinieka /Persona D/ liecībām par to, ka apsūdzēto veiktais reids nav bijis saskaņots, turklāt nesankcionētā reida vieta nav bijusi apsūdzēto apkalpojamā policijas iecirkņa teritorijā; 4) /Persona A/ darba kabinetā kratīšanā izņemto /Persona C/ paskaidrojumu, kurā viņa atzinusies 2009. gada februārī izdarītajā zādzībā; 5) kratīšanas protokolos, no kuriem konstatējams, ka pēc /Persona A/ un /Persona B/ aizturēšanas atrasti un izņemti 500*lati*; 6) ķīmiskās ekspertīzes eksperta atzinumu, no kura konstatējams, ka uz apsūdzēto plaukstām un pirkstiem konstatētas ķīmisko vielu pēdas, kas atbilst tām, ar kurām apstrādātas /Persona C/ izsniegtās banknotes.

Izvērtējusi liecinieces /Persona C/ liecības kopsakarā ar lietā esošajiem pierādījumiem, tiesa atzinusi, ka tieši pēc /Persona B/ pieprasījuma uzrakstījusi vaļširdīgo atzīšanos, kuru viņš nodevis /Persona A/, ar kuru turpmāk komunicējusi. Turklāt pretēji kasācijas sūdzībā norādītajam, /Persona B/ nav liecinājis, ka ir vēlējies uzsākt kriminālprocesu, jo šādas liecības apsūdzētais nav sniedzis kriminālprocesa laikā, kratīšanas laikā dienesta kabinetā netika izņemti citi dokumenti, piemēram, cietušā iesniegums un kaitējuma kompensācijas pieteikums.

Izvērtējusi kompleksās fonoskopiskās ekspertīzes atzinumu un sarunu atšifrējumu, no kuriem konstatējams, ka 2009. gada 5. augustā, braucot dienesta automašīnā, sarunājas visi trīs – lieciniece /Persona C/ un apsūdzētie –, tiesa nav atzinusi par ticamām apsūdzētā /Persona B/ liecības par to, ka viņš neesot zinājis, kam pieder automašīnā atrastie 500*lati* tādēļ, ka brauciena laikā nav dzirdējis /Persona A/ un /Persona C/ sarunu, bet sekojis līdzi situācijai uz ceļa. Turklāt tiesa arī atzinusi, ka no sarunu atšifrējuma nav konstatējams, ka lieciniece /Persona C/ būtu mudinājusi vai pārliecinājusi apsūdzētos ņemt vai atbalstīt kukuļņemšanu.

[6.3] Senāts atzīst, ka secinājumu par Krimināllikuma 320. panta pirmajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma subjektīvās puses esību apsūdzētā /Persona A/ darbībās un Krimināllikuma 20. panta ceturtajā daļā un 320. panta pirmajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma subjektīvās puses esību apsūdzētā /Persona B/ darbībās apelācijas instances tiesa atzinusi, pamatojoties uz lietā esošajiem pierādījumiem, kurus tiesa izvērtējusi atbilstoši Kriminālprocesa likuma prasībām.

Senāts nekonstatē Kriminālprocesa likuma būtiskus pārkāpumus pierādījumu vērtēšanā, kas varētu ietekmēt tiesas nolēmuma pamatotību. Lietas taisnīgai izspriešanai būtiskos jautājumus apelācijas instances tiesa ir izvērtējusi, un tās argumentu izklāsta apjoms ļauj saprast, kā tiesa nonākusi pie konkrēta atzinuma, konstatējot apsūdzētajiem inkriminēto noziedzīgo nodarījumu subjektīvo pusi.

Līdz ar to Senāts atzīst, ka apelācijas instances tiesas lēmums atbilst Kriminālprocesa likuma 511. panta otrās daļas, 512. panta pirmās un otrās daļas, 527. pantam un 564. panta ceturtais daļas prasībām, tai skaitā prasībai par motivētu nolēmumu. Iztiesājot lietu, apelācijas instances tiesa nav pieļāvusi Krimināllikuma pārkāpumus un Kriminālprocesa likuma būtiskus pārkāpumus, kas varētu būt par pamatu apelācijas instances tiesas nolēmuma atcelšanai vai grozīšanai.

Senāts atzīst, ka apsūdzēto /Persona A/ un /Persona B/ kasācijas sūdzībās paustie argumenti ir saistīti ar citādu izpratni par pierādījumu vērtējumu un inkriminētā noziedzīgā nodarījuma sastāva pazīmju konstatēšanu un novērtēšanu, nevis ar apelācijas instances tiesas pieļautu Krimināllikuma pārkāpumu vai Kriminālprocesa likuma būtisku pārkāpumu.

[7] Ievērojot minēto apsvērumu kopumu, Senāts atzīst, ka apelācijas instances tiesas spriedums atstājams negrozīts, bet apsūdzēto /Persona A/ un /Persona B/ kasācijas sūdzības ir noraidāmas.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Kriminālprocesa likuma 585. un 587. panta pirmās daļas 1. punktu, Senāts
nolēma

atstāt negrozītu Rīgas apgabaltiesas 2024. gada 7. maija lēmumu, bet apsūdzēto /Persona A/ un /Persona B/ kasācijas sūdzības noraidīt.

Lēmums nav pārsūdzams.
A. Branta I. Jansone M. Leja